

Rode melkkoeien met een dubbel doel

Twee van de vijf laatste melkveehouders met rood vee. Carlos Scharlaken uit Oostkerke en Joël Bulckaert uit Vlamertinge melken al hun hele carrière runderen van het rood ras. Carlos Scharlaken: 'Rode koeien zetten erg gemakkelijk gras om in melk.'

TEKST ANNELIES DEBERGH

Op enkele plaatsen in West-Vlaanderen zijn ze nog te zien: de fraai donkerrode dubbeldoelrunderen van het rood ras. Grazend in het voorjaarsgras vormen ze een schilderachtig tafereel. Zo ook langs de hoofdweg die de steden Ieper en Poperinge met elkaar verbindt, bij Joël Bulckaert (61) in Vlamertinge. Net als Carlos Scharlaken (62) uit Oostkerke bij Diksmuide is hij een van de weinige resterende fokkers met rood dubbeldoelvee. Hoe het zo gekomen is dat het ras op deze locatie wel stand heeft gehouden? 'Mijn vader

en grootvader hadden al dubbeldoelkoeien van het rode ras op het bedrijf. Het ras past hier goed, waarom dan van koers veranderen?'

Een vijftigtal dubbeldoelkoeien telt het bedrijf van Joël Bulckaert nu, Carlos Scharlaken melkt er een zestigtal in totaal. Er zijn nog drie andere melkveehouders, daarmee is de populatie van rode dubbeldoelkoeien beperkt en reikt hun aantal niet ver meer. 'Er zijn steeds minder rode melkkoeien', zegt Carlos Scharlaken. 'Met in totaal vijf melkveebedrijven is het ras bijna verdwenen. Het

overgrote deel van de fokkers is in de loop van de tijd overgegaan naar het zuivere vleestype.'

Genetische diversiteit nodig

Toch achten beide fokkers hun dubbeldoelviee noodzakelijk, met name voor het voortbestaan van het vleesras. 'Je blijft een reservoir van genen in stand houden door het behoud van het melktype. Die extra genenbron komt altijd weer van pas in de selectie.' Dat is niet alleen voor de spreiding van de bloedvoering een meerwaarde, ook voor de vleeseigenschappen komt het dubbeldoeltype van pas. 'We vergeten soms dat in de jaren zeventig een rood vleeskalf juist niet gewild was. Het was toen een ramp om een dik kalf groot te brengen. Ze werden omwille van het niet kunnen kalven juist geweerd in de selectie.'

Joël Bulckaert: 'Het is een gemiste kans dat er in de biologische landbouw niet meer gebruik wordt gemaakt van rood vee'

Scharlaken spreekt ook van een andere vleesstructuur. 'Om de specifieke marmering van het vlees te behouden moet het vlees ook het dubbeldoeltype bevatten. In de selectie zijn zowel het vlees- als het dubbeldoeltype nodig.' De erkenning als streekproduct en de Europese erkenning voor Beschermde Oorsprongsbenaming zorgen ervoor dat de interesse voor het ras in elk geval flink is toegenomen. 'Zonder dat label was er vandaag geen sprake meer van het rood ras.'

Meteen is een van de belangrijkste problemen aangehaald waar de rooddubbeldoelfokkers af en toe mee worstelen: de genetische diversiteit. 'Een van de eerste commentaren die we als fokkers altijd krijgen, is waarom we niet werken met een natuurlijk dekkende stier', aldus Carlos Scharlaken. Hij en Joël vinden het vanzelfsprekend om zo veel mogelijk gebruik te maken van kunstmatige inseminatie. Dat houdt de basis van het vee divers en biedt de kans om ook oude genetica nog weer aan te spreken. Zo is recent de voorraad spermarietjes nog weer aangevuld met een oud genenbestand. 'Zolang de dieren nog echt ingezet worden als melkkoeien en onder melkproductieregistratie vallen, blijven we in de mogelijkheid om goed te selecteren', zegt Carlos Scharlaken. Hij is een wandelend logboek als het over fokkerij van het rood ras gaat en kent de historie van het ras en alle rode genetica als zijn broekzak. 'Fouten in het stamboek worden altijd nog gecorrigeerd op bedrijfsniveau. Als die selectie op de stamboekbedrijven wegvalt, zitten we met een probleem.'

Aandacht voor zelf kalven

Waar vroeger wel tot dertig stieren het inseminatievat bevolkten, is dat nu veel minder. 'We kiezen bij elke koe

▲
De leeftijd bij eerste keer afkalven gaat richting 27 maanden

De melkkoeien van Joël Bulckaert geven gemiddeld 5600 kg melk

de best passende vader en maken gebruik van de kenmerken die goed passen. De beperkte selectiemogelijkheden aan de kant van de stier zorgen ervoor dat als we een stier uitkiezen, het ook in één keer juist moet zijn.'

Een van de belangrijkste fokkerijdoelen is gericht op het natuurlijk kalven. 'We streven naar zo veel mogelijk natuurlijk afkalven', geeft Joël Bulckaert aan. De laatste jaren is daar flink wat vooruitgang in geboekt en blijft het percentage keizersneden onder de vijf procent. 'We zagen vroeger stieren die soms tot dertig procent keizersneden gaven omwille van de selectie op extra veel vlees. Maar een keizersnede betekent ook minder melk en dat willen we bewust niet.'

Makkelijk melken met rood

De huidige bedrijfsgemiddelden van Joël en Carlos zitten respectievelijk op 5600 kg en 4500 kg melk. Dat de koeien van Carlos minder produceren, is te wijten aan het extensievere karakter van zijn bedrijf. Zo worden de koeien in de winter bijgevoerd.

Als de weideperiode eenmaal start, gaan de kuilen dicht en maken de koeien enkel melk van weidegras. 'Extensieve systemen passen juist erg goed bij het rood ras', ervaart Carlos Scharlaken. In zijn geval betekent dat ook melk produceren zonder krachtvoer. 'Rode koeien zetten erg gemakkelijk gras om in melk. Het lijkt mij daarom een gemiste kans dat er in de biologische landbouw niet meer gebruik wordt gemaakt van rood vee. Het ras telt een aantal stieren die ook daar goed werk zouden kunnen leveren. Dat het ras daar niet aan bod komt, is volgens mij een gemiste kans.' Ook omwille van de gezondheid van het vee. 'Het is nog een erg robuust ras. Antibiotica zijn zelden nodig en klauwproblemen of schurftaandoeningen komen vrijwel nooit voor.'

De melkproductie bij Joël Bulckaert ligt met 5600 kg melk met 4,6% vet en 3,7% tot 3,8% eiwit iets hoger in een iets intensievere bedrijfsvoering. In het weideseizoen krijgen de melkkoeien maiskuil bijgevoerd, in de winter bevat het rantsoen

naast maiskuil ook persulp en graskuil. Daarbij komt nog extra krachtvoer. 'We proberen het beste te maken van alles wat we hier hebben. Ons doel is om al onze productiefactoren zo goed mogelijk te benutten en in te zetten om tot een maximaal resultaat te komen.'

Alle vaarzen aanhouden

Alle vaarskalveren blijven op het bedrijf lopen, wat meteen ook betekent dat er voortdurend voldoende vee aanwezig is om de afgevoerde koeien te vervangen. 'Maar koeien gaan hier niet altijd weg voor de slacht', voegt Joël Bulckaert daar snel aan toe. 'Ze gaan ook voor het leven weg. Er is al langere tijd een goede vraag naar rood vee. Dat komt enerzijds door het label, maar anderzijds is het rustieke karakter van het vee in trek voor begrazing van natuurgebieden.'

De vaarzen kalven gemiddeld iets later af dan doorsnee melkvee. 'We mikken op een afkalfleeftijd van 27 tot 28 maanden bij de vaarzen. Veel vroeger lukt niet, dan wordt het risico op een keizersnede te groot.' Op zijn bedrijf gebeurt bij minder dan tien procent van de dieren een keizersnede. 'Ik fok de dieren iets intensiever op. Een extensiever rantsoen werkt nog net iets beter om alle dieren natuurlijk te laten afkalven.' De fokkerij is gericht op een maximale melkproductie in combinatie met een goede uivorm. Joël wijst op het Franse type van het rood ras, de roodfokkerij aan de overkant van de landsgrens. 'Die fokkers hebben iets meer op melk gefokt en hebben ook wat meer aan betere uiers gewerkt. Het gebeurt wel eens dat ik van die stieren in de fokkerij gebruik.'

Vreemdgaan, zo noemen beide fokkers dat lachend. 'Dieren van het rood ras zijn in hoofdzaak donkerrood van kleur. Maar rode runderen mogen wit op de borst, op de kop en in de staartpluim hebben. Dat zie je bij de Franse tegenhangers wel meer.' Al blijven deze veehouders voor het overgrote deel gebruikmaken van de eigen stieren, zoals Art en Gaspard, en houdt Joël erg nauw vast aan de donkerrode dieren. 'Rode runderen heb ik graag zo rood mogelijk.' |